

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра права Європейського Союзу

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ПРАВ ЛЮДИНИ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Освітня програма/спеціалізація – «Міжнародне право»

Статус дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2020

Харків – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародне право прав людини» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право» спеціалізації «Міжнародне право» міжнародно-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 30 с.

Розробник

Трагнюк Олеся Янівна – доцент кафедри права Європейського Союзу,
кандидат юридичних наук, доцент

Гарант освітньої програми

Комарова Тетяна В'ячеславівна – доцентка кафедри права
Європейського Союзу, докторка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри
Права Європейського Союзу
(протокол № 1 від 1 вересня 2020 р.)

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	8
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	13
5. Теми лекційних і практичних занять.....	14
5.1. Теми лекційних занять.....	14
5.2. Теми практичних занять.....	16
6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання	19
7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	22

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародне право прав

людини» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародне право» підготовки бакалаврів спеціальності 293 «Міжнародне право» галузі знань 29 «Міжнародні відносини».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 5	Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини» Спеціальність – 293 «Міжнародне право» Спеціалізація – «Міжнародне право» Рівень освіти – перший (бакалаврський)	Обов'язкова	Обов'язкова
Модулів – 2		Рік підготовки:	Рік підготовки:
Загальна кількість годин - 150		7 семестр	7 семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2-4, самостійної роботи студента - 6-8.		Лекції	Лекції
		32 год.	6 год.
		Практичні заняття	Практичні заняття
		32 год.	6 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		86 год.	138 год.
		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань іспит	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань іспит

Мета навчальної дисципліни – формування цілісної системи професійних знань, умінь, навичок та інших компетентностей здобувачів вищої освіти у сфері міжнародно-правового регулювання статусу особи, механізмів захисту прав людини на міжнародному рівні, імплементації міжнародно-правових зобов'язань держави у сфері забезпечення правового статусу особи у національне право.

Завдання:

- формування поглибленої системи теоретичних знань (концепцій, доктрин) щодо міжнародного права як особливої правової системи, її принципів, джерел, суб'єктів;
- усвідомлення наслідків гуманізації міжнародного права для розвитку сучасних міжнародних відносин, особливостей регламентації співробітництва держав у сфері захисту прав і свобод людини;

- розуміння принципів функціонування основних інституційних складових міжнародних універсальних та регіональних систем захисту прав людини та еволюції їх повноважень;
- набуття навичок критичного аналізу ефективності різноманітних універсальних та регіональних механізмів захисту прав людини та впливу результатів їх діяльності на розвиток національного законодавства України;
- набуття професійних практичних навичок щодо визначення, обрання та реалізації найбільш ефективних засобів захисту прав людини;
- засвоєння науково-теоретичних підходів, практичних методів, прийомів професійної діяльності у застосуванні норм та принципів міжнародного права прав людини у міжнародних відносинах та їх імплементації у внутрішні правопорядки держав;
- оволодіння інноваційними практиками, юридичною технікою тлумачення норм міжнародного права прав людини; застосування рішень міжнародних судових та інших органів у діяльності національних правозастосовчих та правотворчих органів.

Пререквізити: Теорія права, Конституційне право, Історія міжнародного права, Право міжнародної відповідальності, Міжнародне публічне право: основи, теорії, Права Європейського Союзу: основи теорії, Система міжнародного публічного права, Право міжнародних договорів, Право зовнішніх зносин,

Кореквізити: Право міжнародних організацій.

Постреквізити: Адміністративне судочинство.

Мова навчання – українська, англійська.

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН -1. Демонструвати знання й розуміння базових теоретичних підходів до визначення сутності, змісту та класифікації прав людини у сучасному міжнародному праві та ціннісних і філософських засад сучасної доктрини прав людини.

РН- 2. Демонструвати здатність застосовувати ціннісні та філософські засади сучасної доктрини прав людини в практичній діяльності.

РН -3. Характеризувати історичні та політико-правові передумови становлення та розвитку міжнародного права прав людини.

РН -4. Аналізувати механізми захисту прав людини на універсальному та регіональному рівнях, визначаючи їх особливості та юридичну силу рішень.

РН- 5. Надавати правову оцінку ефективності правозахисної діяльності органів та установ в рамках ООН, процедурам та практиці застосування інституту індивідуальної скарги в діяльності контрольних органів ООН.

РН -6. Демонструвати знання особливостей правового захисту окремих груп осіб.

РН- 7. Надавати характеристику сучасним тенденціям розвитку міжнародного права прав людини, пов'язаних з розвитком науки і техніки.

РН -8. Демонструвати знання основних інструментів захисту прав людини в рамках ЄС а також розуміння особливостей Хартії фундаментальних прав ЄС та значення відповідної практики Суду ЄС.

РН- 9. Демонструвати знання особливостей захисту прав людини під час збройних конфліктів.

Навчальна дисципліна забезпечує формування студентами загальних і спеціальних компетентностей та набуття результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Міжнародне право прав людини», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК - 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК - 2. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та нестандартних ситуаціях.

ЗК - 3. Здатність планувати, організовувати і контролювати власну діяльність.

ЗК - 6. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел.

ЗК - 7. Навички використання інформаційних технологій і баз даних.

ЗК - 15. Здатність реалізовувати функції у предметно-практичній діяльності.

Спеціальних компетентностей:

СК -2. Здатність критично осмислювати основні теорії, принципи і поняття у процесі застосування міжнародного права.

СК - 3. Знання і розуміння процесів впливу міжнародного права на функціонування міжнародного співтовариства, взаємодії норм міжнародного права з іншими нормативними міжнародними системами.

СК - 6. Здатність визначати поняття суб'єкта міжнародного права, а також особливості міжнародної правосуб'єктності окремих категорій суб'єктів міжнародного права.

СК - 7. Знання системи міжнародного права, його основних галузей та інститутів.

СК - 8. Здатність тлумачити міжнародно-правові звичаї, міжнародні договори, односторонні міжнародно-правові акти держав, резолюції міжнародних міжурядових організацій та міжнародних міжурядових конференцій.

СК - 9. Здатність виявляти проблеми і працювати в основних сферах взаємодії міжнародного і національного права.

СК - 12. Знання міжнародних судових органів як мирних засобів

вирішення міжнародних спорів.

СК - 16. Здатність аналізувати діяльність інституційних й конвенційних органів та механізмів захисту прав людини у міжнародному правопорядку

СК- 22. Здатність працювати з міжнародними документами (договорами, актами міжнародних організацій тощо), аналізувати їхній характер і юридичний статус, складати проекти й су-провідну документацію українською й іноземними мовами.

СК - 23. Здатність надавати юридичні висновки й консультації з питань міжнародного права, розробляти міжнародно-правову позицію в інтересах держави.

Програмних результатів навчання:

ПРН - 1. Демонструвати концептуальні знання міжнародного права, включаючи знання сучасних досягнень теорії та практики міжнародного права.

ПРН - 5. Характеризувати процес імплементації міжнародно-правових зобов'язань у національний правопорядок України.

ПРН - 6. Здійснювати аналіз законодавства України на відповідність нормам міжнародного права.

ПРН - 7. Характеризувати еволюцію та сучасний стан суб'єктів міжнародного права, прогнозувати подальше розширення кола суб'єктів міжнародного права.

ПРН - 12. Розкрити знання сфер дії національно-правового та міжнародно- правового регулювання громадянства.

ПРН - 13. Демонструвати знання теорії та практики міжнародних прав та свобод людини.

ПРН - 14. Характеризувати системи універсальних та регіональних міжнародних механізмів захисту прав людини.

ПРН - 15. Виявляти знання основ фундаментальних галузей міжнародного права.

ПРН - 22. Володіти навичками правового оформлення суб'єктивних прав, юридичних фактів, проекти заяв, скарг та інших документів правового характеру.

ПРН – 23. Демонструвати здатність до праці в міжнародно-правовому контексті.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Міжнародне право прав людини як особлива галузь міжнародного права

Предмет і завдання дисципліни. Історія становлення та розвитку концепції прав людини. Поняття, предмет, завдання дисципліни «Права людини у міжнародному праві». Права людини – феномен світової культури та цивілізації. Ознаки прав людини. Права людини і права громадянина. Принципи прав людини. Періодизації історичного розвитку концепції прав людини. Основні концепції прав людини (природно-правова концепція, позитивізм, особливості американської, радянської концепцій прав людини). Зародження і розвиток ідеї прав людини в античності (Стародавня Греція, Стародавній Рим). Перші акти щодо обмеження свавілля влади щодо індивіда в феодальному суспільстві. Розуміння прав людини в Середньовіччі, епоху Відродження, Новий Час. Англійські Велика хартія вольностей 1215, Білль і Декларація прав 1689 року. Вплив природного права на становлення ідеї про захист прав людини в 17-18 ст. Декларація незалежності 1776р. і Білль про права 1791р. США як відображення ряду природно-правових ідей про статус особистості. Розвиток ідей про права людини у Французькій Декларації прав людини і громадянина 1789 р. Закріплення положень, що стосуються гуманітарних аспектів захисту прав людини в міжнародних актах 19-20 століть. Доктрина гуманітарної інтервенції у сучасній теорії права.

Міжнародне право прав людини як галузь міжнародного права. Загальна характеристика міжнародного права прав людини. Міжнародні стандарти в галузі прав людини. Галузеві принципи міжнародного права захисту і заохочення прав людини. Співвідношення міжнародного гуманітарного права і міжнародного захисту прав людини. Сучасна концепція міжнародно-правового захисту прав людини та Загальна декларація прав людини 1948 року. Статут ООН та принципи поваги прав людини. Міжнародний білль прав людини. Права людини як частина міжнародного звичаєвого права. Права людини в ієрархії міжнародно-правових норм; права людини і *jus cogens*; *erga omnes* характер зобов'язань щодо захисту прав людини. Питання про

застереження до договорів про права людини. Універсальні міжнародно-правові норми щодо захисту прав особи. Міжнародні норми щодо захисту прав людини регіонального характеру та їх особливості. Сучасна структура прав людини. Концепція поколінь. Види основних прав и свобод людини. Класифікація. Екологічні права людини та міжнародне право. Інформаційні права людини і міжнародне право. Категорії осіб, що користуються додатковим міжнародно-правовим захистом у сфері прав людини. Поняття міжнародно-правових стандартів прав людини.

Поняття і ознаки міжнародних механізмів захисту прав і свобод людини (загальна характеристика). Універсальні механізми захисту прав людини. Їх класифікація.

Історія становлення універсальної системи захисту прав людини. Класифікація універсальних механізмів захисту прав людини: конвенційні органи (наприклад, Комітет з прав дитини), органи, утворені міжнародними організаціями (наприклад, Рада з прав людини, заснована Економічною та соціальною радою ООН), Верховний комісар ООН у справах біженців (посада заснована Генеральною Асамблеєю ООН), Міжнародне бюро праці (засноване Міжнародною організацією праці тощо). Органи загальної, петиційної та змішаної компетенції; судові, позасудові та квазісудові органи. Загальна характеристика окремих організацій із захисту прав людини, що створені і функціонують на універсальному рівні: Генеральна Асамблея ООН (загальна характеристика, процедура та організація роботи), Рада ООН з прав людини (загальна характеристика, членство, мандат, процедура та організація роботи); допоміжні органи і механізми, діалогові механізми (Універсальний періодичний огляд (УПО), порядок проведення УПО, статус рекомендацій); Рада Безпеки ООН; Міжнародний Суд ООН (розгляд позовів про дотримання міжнародних зобов'язань у галузі прав людини); Економічна і соціальна рада ООН; Секретаріат ООН; Комітет з прав людини, Комітет з економічних, соціальних і культурних прав, Комітет з ліквідації расової дискримінації, Комітет з ліквідації дискримінації у відношенні до жінок; Комітет проти

катувань; Комітет з прав дитини; Комітет із захисту прав всіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей; Комітет з прав інвалідів; Комітет з насильницьких зникнень, Підкомітет з попередження тортур. Спеціалізовані установи ООН: Міжнародна організація праці, Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) тощо.

Сучасні регіональні механізми захисту прав людини.

Сучасні регіональні системи захисту прав людини, особливості їх ефективності. Міжамериканська система захисту прав людини. Статут Організації американських держав та закріплені у ньому принципи в сфері прав людини, Американська декларація з прав і обов'язків людини 1969, Американська конвенція про права людини, Міжамериканська комісія з прав людини та Міжамериканський суд з прав людини. Африканська система захисту прав людини. Африканський союз (АС) (раніше Організація африканської єдності) та Африканська хартія з прав людини і народів 1981 г., її особливості. Африканська комісія з прав людини, Африканський суд з прав людини. Азійсько-Тихоокеанська декларація прав людини і народів 1988 г. Захист прав людини в ісламі. Ліга арабських держав (ЛАД). Загальна ісламська Декларація 1981 р. Організація «Ісламська конференція» та Каїрська декларація з прав людини в ісламі. Механізм захисту прав людини в СНД. Європейські регіональні механізми захисту прав людини. ОБСЄ та захист прав людини. Найважливіші документи та органи із захисту прав людини у Європі: Європейська соціальна хартія, Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, Рамкова конвенція про захист національних меншин Європейська хартія регіональних мов або мов меншин Європейська комісія проти расизму та нетерпимості, Комісар Ради Європи з прав людини. Рада Європи. ЄКПЛ, ЄСПЛ.

Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Історія рийняття Конвенції про захист, структура Конвенції та Протоколи до неї. . Каталог прав людини, що захищаються

Конвенцією. Імплементация Конвенції в національний правопорядок: загальна характеристика. Місце Конвенції у правовій системі України. Принципи субсидіарності та розсуду держави як базові засади контрольного механізму Конвенції. Автономне тлумачення положень Конвенції. Принцип ефективного тлумачення положень Конвенції Європейським судом з прав людини. Концепція «позитивних» зобов'язань держави. Зміст права на життя. Заборона катувань. Право на свободу та особисту недоторканність. Право на справедливий суд. Право на свободу вираження поглядів. Зміст права на свободу думки, совісті і релігії. Зміст права на свободу мирних зібрань та об'єднань. Еволюція антидискримінаційних стандартів Конвенції. Конвенція і захист права власності. Право на вільні вибори. Право на шлюб і створення сім'ї. Право на освіту. Свобода пересування.

Європейський Суд з прав людини як найбільш ефективний міжнародний регіональний механізм захисту прав і свобод людини Юрисдикція Європейського суду з прав людини. Склад та організаційна структура Європейського Суду з прав людини. Компетенція: суддів, які засідають одноособово; комітетів із трьох суддів; палати із семи суддів; Великої палати. Умови прийнятності індивідуальної заяви: процесуальні, змістовні (по суті), юрисдикційні критерії. Види рішень Європейського суду з прав людини. Пілотні рішення ЄСПЛ. Загальна характеристика виконання рішень Європейського суду з прав людини. Нагляд за виконанням рішень Європейського суду з прав людини з боку Комітету Міністрів Ради Європи відповідно до ст. 46 Конвенції. Заходи індивідуального характеру, що вживаються на виконання рішення Європейського суду з прав людини. Заходи загального характеру, що вживаються на виконання рішення Європейського суду з прав людини. Повноваження Урядового уповноваженого у процесі виконання рішень ЄСПЛ. Застосування судами України Конвенції та практики Європейського суду з прав людини як джерела права.

Модуль 2. Особливості захисту прав окремих категорій осіб засобами міжнародного права

Особливості захисту окремих категорій прав людини. Міжнародно-правовий захист прав дитини, захист прав молоді. Міжнародно-правовий механізм захисту прав жінок. Права національних, інших меншин і корінних народів та їх захист у міжнародному праві. Правовий статус біженців і вимушених переселенців. Та їх міжнародно-правовий захист. Міжнародно-правовий захист прав трудящих-мігрантів та членів їх сімей. Міжнародно-правовий захист прав людей з обмеженими можливостями. Міжнародні стандарти захисту прав людини в місцях примусового утримання. Механізм захисту прав підозрюваних, обвинувачених та засуджених. Міжнародно-правовий захист осіб, що страждають від невиліковних хвороб.

Обмеження прав людини у міжнародному праві. Поняття та види підстав правового обмеження прав і свобод людини. Цілі та принципи правового обмеження прав і свобод (умови законності, легітимності, пропорційності). Межі і законність обмежень прав і свобод людини. Боротьба з тероризмом та обмеження прав і свобод людини. Абсолютні права (заборона катувань). Питання обмеження прав людини в умовах збройних конфліктів. Національне законодавство України та обмеження окремих прав особи.

Захист прав людини в умовах збройного конфлікту. Особливості захисту та забезпечення прав жертв збройних конфліктів. Статус військовополонених. Захист цивільного населення під час збройних конфліктів. Приференційний захист особливо уразливих груп населення. Співвідношення застосування міжнародного гуманітарного права і права прав людини в умовах збройного конфлікту і надзвичайного стану. Застосування норм міжнародного гуманітарного права і права прав людини в практиці регіональних міжнародних судів з прав людини.

Права людини у Європейському Союзі. Становлення та еволюція інституту правового статусу особи в праві ЄС. Хартія ЄС про основоположні права 2000 р. як інструмент забезпечення прав і свобод фізичних та юридичних

осіб в праві ЄС. Особливості приєднання ЄС до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р., юридичні наслідки. Інститут громадянства ЄС: правова природа, порядок набуття та втрати. Механізм забезпечення прав громадян ЄС. Основні права та свободи громадян ЄС. Правовий статус іноземних громадян в ЄС. Гарантії прав приватних осіб в праві ЄС: інституціональні, процесуальні та матеріальні.

Права людини і біоетика у міжнародному праві. Принципи біоетики в контексті захисту прав людини. Міжнародні стандарти, які стосуються трансплантації органів і тканин людського походження у лікувальних цілях. Соматичні права людини. Поняття і види. Їх гарантії у міжнародному праві. Міжнародне право та репродуктивні права людини: право на аборт, право зміну статі, сурогатне материнство, клонування. Міжнародні стандарти генодіагностики і генетичного тестування. Міжнародні стандарти права на життя. Евтаназія в контексті права на життя.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах							
	Денна форма			Заочна форма				
	Усього	У тому числі			Усього	У тому числі		
Л		ПЗ	СРС	Л		ПЗ	СРС	
Модуль 1. Міжнародне право прав людини як особлива галузь міжнародного права								
Тема 1. Предмет і завдання дисципліни. Історія становлення та розвитку концепції прав людини.	10	2	2	6	12			12
Тема 2. Міжнародне право прав людини як галузь міжнародного права.	12	2	2	8	12			12
Тема 3. Поняття і ознаки міжнародних механізмів захисту прав і свобод людини (загальна характеристика). Універсальні механізми захисту прав людини. Їх класифікація.	16	4	4	8	12			12

Тема 4. Сучасні регіональні механізми захисту прав людини.	16	4	4	8	16	2	2	12
Тема 5. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.	12	2	2	8	12			12
Тема 6. Європейський Суд з прав людини як найбільш ефективний міжнародний регіональний механізм захисту прав і свобод людини	12	2	2	8	14		2	12
<i>Разом</i>	78	16	16	46	78	2	4	72
Модуль 2. Особливості захисту прав окремих категорій осіб засобами міжнародного права								
Тема 7. Особливості захисту окремих категорій прав людини.	20	6	6	8	20	2	2	14
Тема 8. Обмеження прав людини у міжнародному праві.	12	2	2	8	12			12
Тема 9. Захист прав людини в умовах збройного конфлікту.	12	2	2	8	16	2		14
Тема 10. Права людини у Європейському Союзі.	16	4	4	8	12			12
Тема 11. Права людини і біоетика у міжнародному праві	12	2	2	8	14			14
<i>Разом</i>	72	16	16	40	72	4	2	66
Усього годин / кредитів ECTS	150	32	32	86	150	6	6	138

5. Теми лекційних і практичних занять

5.1. Теми лекційних занять

Теми навчальної дисципліни	Теми лекцій	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Міжнародне право прав людини як особлива галузь міжнародного права			
Тема 1. Предмет і завдання дисципліни. Історія становлення та розвитку концепції прав людини.	1. Предмет і завдання дисципліни. Історія становлення та розвитку концепції прав людини.	2	2

Тема 2. Міжнародне право прав людини як галузь міжнародного права.	Тема 2. Міжнародне право прав людини як галузь міжнародного права.	2	
Тема 3. Поняття і ознаки міжнародних механізмів захисту прав і свобод людини (загальна характеристика). Універсальні механізми захисту прав людини. Їх класифікація.	3.1. Поняття і ознаки міжнародних механізмів захисту прав і свобод людини (загальна характеристика).	2	
	3.2. Універсальні механізми захисту прав людини. Їх класифікація.	2	
Тема 4. Сучасні регіональні механізми захисту прав людини.	4.1. Європейські механізми захисту прав людини.	2	2
	4.2. Міжамериканська, Африканська, Азійсько-Тихоокеанська системи захисту прав людини.	2	
Тема 5. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод	5. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.	2	
Тема 6. Європейський Суд з прав людини як найбільш ефективний міжнародний регіональний механізм захисту прав і свобод людини	6. Європейський Суд з прав людини як найбільш ефективний міжнародний регіональний механізм захисту прав і свобод людини	2	
Модуль 2. Особливості захисту прав окремих категорій осіб засобами міжнародного права			
Тема 7. Особливості захисту окремих категорій прав людини.	7.1 Міжнародно-правовий захист прав дитини, молоді, жінок, національних та ін.	2	2
	7.2. Правовий статус біженців і вимушених переселенців. Та їх міжнародно-правовий захист. Міжнародно-правовий захист прав трудящих-мігрантів та членів їх сімей. Міжнародно-правовий захист прав людей з обмеженими можливостями.	2	
	7.3. Міжнародні стандарти захисту прав людини в місцях примусового утримання. Механізм захисту прав підозрюваних, обвинувачених та засуджених. Міжнародно-	2	

	правовий захист осіб, що страждають від невиліковних хвороб.		
Тема 8. Обмеження прав людини у міжнародному праві.	8. Обмеження прав людини у міжнародному праві.	2	2
Тема 9. Захист прав людини в умовах збройного конфлікту.	9.1. Міжнародно-правовий захист захисту жертв збройних конфліктів, цивільного населення, особливо уразливих груп населення. Статус військовополонених.	2	2
	9.2. Співвідношення застосування міжнародного гуманітарного права і права прав людини в умовах збройного конфлікту і надзвичайного стану. Застосування норм міжнародного гуманітарного права і права прав людини в практиці регіональних міжнародних судів з прав людини.	2	
Тема 10. Права людини у Європейському Союзі.	10.1. Принцип захисту прав людини у Європейському Союзі. Загальні засади правового статусу особи в ЄС.	2	
	10.2. Правовий статус громадян ЄС та громадян третіх країн у Європейському Союзі.	2	
Тема 11. Права людини і біоетика у міжнародному праві	11. Права людини і біоетика у міжнародному праві	2	
Усього		32	6

5.2. Теми практичних занять

Теми навчальної дисципліни	Теми практичних занять	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Міжнародне право прав людини як особлива галузь міжнародного права			

Тема 1. Предмет і завдання дисципліни. Історія становлення та розвитку концепції прав людини.			
Тема 2. Міжнародне право прав людини як галузь міжнародного права.		2 2	
Тема 3. Поняття і ознаки міжнародних механізмів захисту прав і свобод людини (загальна характеристика). Універсальні механізми захисту прав людини. Їх класифікація.	3.1. Поняття і ознаки міжнародних механізмів захисту прав і свобод людини (загальна характеристика).	2	
	3.2. Універсальні механізми захисту прав людини. Їх класифікація.		
Тема 4. Сучасні регіональні механізми захисту прав людини.	4.1. Європейські механізми захисту прав людини.	2	2
	4.2. Міжамериканська, Африканська, Азійсько-Тихоокеанська системи захисту прав людини.	2	
Тема 5. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод	5. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод	2	
Тема 6. Європейський Суд з прав людини як найбільш ефективний міжнародний регіональний механізм захисту прав і свобод людини	6. Європейський Суд з прав людини як найбільш ефективний міжнародний регіональний механізм захисту прав і свобод людини		2
Модуль 2. Особливості захисту прав окремих категорій осіб засобами міжнародного права			
	7.1 Міжнародно-правовий	2	2

Тема 7. Особливості захисту окремих категорій прав людини.	захист прав дитини, молоді, жінок, національних та ін.		
	7.2. Правовий статус біженців і вимушених переселенців. Та їх міжнародно-правовий захист. Міжнародно-правовий захист прав трудящих-мігрантів та членів їх сімей. Міжнародно-правовий захист прав людей з обмеженими можливостями.	2	
	7.3. Міжнародні стандарти захисту прав людини в місцях примусового утримання. Механізм захисту прав підозрюваних, обвинувачених та засуджених. Міжнародно-правовий захист осіб, що страждають від невиліковних хвороб.	2	
Тема 8. Обмеження прав людини у міжнародному праві.	8. Обмеження прав людини у міжнародному праві.	2	
Тема 9. Захист прав людини в умовах збройного конфлікту.	9.1. Міжнародно-правовий захист захисту жертв збройних конфліктів, цивільного населення, особливо уразливих груп населення. Статус військовополонених.	2	
	9.2. Співвідношення застосування міжнародного гуманітарного права і права прав людини в умовах збройного конфлікту і надзвичайного стану. Застосування норм міжнародного гуманітарного права і права прав людини в практиці регіональних міжнародних судів з прав людини.	2	
Тема 10. Права людини у Європейському Союзі.	10.1. Принцип захисту прав людини у Європейському Союзі. Загальні засади правового статусу особи в ЄС.	2	2

	10.2. Правовий статус громадян ЄС та громадян третіх країн у Європейському Союзі.	2	
Тема 11. Права людини і біоетика у міжнародному праві	11. Права людини і біоетика у міжнародному праві	2	
Усього		32	6

6. *Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання*

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Міжнародне право прав людини» публічне право» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист портфолію практики Європейського Суду з прав людини, захист реферату за ініціативи студента, підготовка та доповідь есе з актуальної проблематики захисту прав людини тощо. За результатами практичних занять із кожного з двох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка за кожен модуль – 16 балів), що включається до підсумкової оцінки знань.

Протягом семестру студенти виконують завдання для **самостійної роботи** (опрацювання статистичних даних універсальних та регіональних органів та організацій у сфері захисту прав людини, звітів у рамках процедур ООН з захисту прав людини; підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції та статей; участь у moot-court з прав людини (TELDERS); проходження он-лайн з прав людини, зокрема в рамках платформи HELP; проведення дослідження (проекту) з вузької проблематики з подальшою його презентацією тощо), виконання завдань в якості волонтерів в рамках роботи неурядових правозахисних організацій. Робота є індивідуальною та самостійною, а отже співавторство студентів та інші форми надання допомоги один одному не допускаються. При виконанні самостійної роботи студент зобов'язаний додержуватися правил щодо академічної доброчесності та безпосередньо недопущення плагіату. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 8.

Формою **підсумкового контролю** знань студентів з дисципліни є іспит. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за іспит, становить 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна

оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить **25** балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів дисципліни «Міжнародне право прав людини»:

Поточний контроль		Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття			Іспит	
Модуль № 1	Модуль № 2			
мах 16	мах 16	мах 8	мах 60	мах 100

Критерії оцінювання з дисципліни «Міжнародне право прав людини»:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті (за модуль)	Мах 8	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	6	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	4	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	2	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Мах 8	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.
	7	В роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.
	6	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	5	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	4	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи.

	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.
Іспит	Max 60	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.
	55	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	50	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	45	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	40	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	35	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
	Min 0	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Міжнародне право прав

людини» виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

7.1. Нормативно-правові акти

American Convention on Human Rights 22.11.1969. : the official text // Basic Documents Pertaining to Human Rights in the Inter-American System (Updated to February 2011). Secretariat of the Inter-American Court on Human Rights. – P. 29–56. URL: <http://www.oas.org/juridico/english/treaties/b-32.html>

Африканская Хартия Прав Человека и Народов. Неофициальный перевод с английского. Библиотека по Правам Человека. 1986. URL: ресурсу: <http://hrlibrary.umn.edu/russian/instree/Rz1afchar.html>.

Arab Charter on Human Rights, 2004. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/551368>

Всеобщая Декларация прав человека: принята Генеральной Ассамблеей ООН 10 декабря 1948 г. . Международные акты о правах человека. Сборник документов. – М.: Изд. Группа НОРМА-ИНФРА-М; 1998. С.39-43.

Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй. 2000. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_621.

Inter-American Convention Against Racism, Racial Discrimination and Re-

lated Forms of Intolerance : the official text. – 2013 (A-68). Официальный сайт ОАГ. URL: http://www.oas.org/en/sla/dil/docs/inter_american_treaties_A-68_racism.pdf (дата обращения: 10.10.2015).

Inter-American Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Persons with Disabilities, 7 June 1999, Organization of American States : the official text. – AG/RES. 160H (XXIX-O/99).

Inter-American Convention to Prevent and Punish Torture, 22 February 1987 : the official text. – OAS Treaty Series No 67, reprinted in 25 I.L.M., 1986.

Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах от 16 декабря 1966 г. : офиц. текст. – UNTS. – Vol. 993. – P. 3–107.

Международный пакт о гражданских и политических правах от 19 декабря 1966 г. : офиц. текст. – UNTS. – Vol. 999. – P. 225–240.

Устав Организации Объединенных Наций от 24 октября 1945 г. : офиц. текст. – 1 UNTS XVI. URL:

Правила процедуры Міжамериканського суду з прав людини, 2009 : офіц. текст. URL: http://www.corteidh.or.cr/reglamento_eng.cfm

Правила процедуры Межамериканской комиссии по правам человека, принятых в 2009 г., в редакции 2011 г. и с изменениями, вступившими в силу в 2013 г. : офиц. текст // Официальный сайт ОАГ/ URL: <http://www.oas.org/en/iachr/mandate/Basics/rulesiachr.asp>

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод : офіц. текст URL: <http://www.echr.ru/documents/doc/2440800/2440800-001.htm>.

Європейська соціальна хартія (переглянута) (ETS N 163) 1996. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_062.

Європейська соціальна хартія від 18 жовтня 1961 р. і Протокол 1988 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_300

Хартія про основоположні права Європейського Союзу 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text

7.2. Література Основна література

1. Анцупова Т.А. Контрольный механизм к Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод: проблемы совершенствования. URL: http://vidrodgenya.at.ua/_tbkp/10atasps.pdf.pdf
2. Бернхардт Р. Европейский суд по правам человека в Страсбурге: новый этап, новые проблемы. *Государство и право*. 1999. №7. С. 57-62.
3. Буроменський М. В. Міжнародний захист прав людини та права біженців: навч. посібник. К., 2002. 160 с.
4. Буткевич В. Г. Регіональні системи захисту прав людини та основних свобод. *Міжнародне право. Основні галузі*. К., 2004. С. 223-229
5. Бутрос-Гали Б. ООН и права человека. – М., 1995. – 223 с.
6. Гомьен Д. Европейская конвенция о правах человека и Европейская Социальная Хартия (Практика и комментарии). Пер с англ. М.: «Права человека», 1998. 640 с.
7. Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини . К.: Алерта, 2013. 368 с.
8. Междуамериканская система влияния и защиты прав человека / под. ред. В. М. Чхиквадзе. М.: ИНИОН АН СРСР, 1990. 20 с.
9. Международное право в документах: учеб. пособ. / сост.: Н.Т. Блатова, Г.М. Мелков. – 2-ое изд., перераб. и доп. М.: Инфра, 1997. 696 с.
10. Международные акты о правах человека: сборник документов / упоряд. и авторы вступительной статьи В. А. Карташкін и Е. А. Лукашова – М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА, 1998. 784 с.
11. Новак Манфред. Організація Об'єднаних Націй. Довідник для гельсінкських комітетів. Посібник з моніторингу, захисту прав людини і менеджменту неурядових громадських організацій. Варшава: польський Гельсінський фонд з прав людини. 1997. С.23-29.
12. Общая теория прав человека . Карташкин В.А., Колесова Н.С., Ларин А.М. и др.; руководитель авт. коллектива и отв. ред. Лукашева Е.А.; Ин-т государства и права РАН. М.: НОРМА, 1996. 509 с.
13. Пастухова Л. В. Європейський механізм забезпечення прав людини . Сімф.: Таврія, 2009. – 224 с.
14. Human Rights in International Law (ed. T. Meron), 2 vols. – Oxford, 1984.

15. Lauterpacht H. *International Law and Human Rights / With a new introd. for the Garland*; ed. by I. Silver. - New York, 1973. 360p.
16. Mc. Dougal M.S., Lasswell H. and Chen L.C. *Human Rights and World Public Order*, 1980.
17. Robertson A. H. and Merrills J. G. *Human Rights in the World*, 4th edn. Manchester, 1996.
18. Symonides J. *Human Rights: Concepts and Standards*. – UNESCO Publications, 2000.

Додаткова література

1. Анцупова Т. О. Співробітництво європейських міжурядових організацій на сучасному етапі розвитку європейської інтеграції. *Актуальні проблеми держави і права*. 2005. Вип. 25. С. 563-566.
2. Баймуратов М. А. Международные органы по защите прав человека // Баймуратов М. А. *Международное публичное право: Учебник*. К., 2004. С. 241-246.
3. Вінгловська О. І. Співробітництво держав в рамках ООН по захисту прав дитини. *Вісник Київського університету. Міжнародні відносини*. Випуск 3. 1995. С. 41-47.
4. Грушова А.Т. Проблема прав людини в контексті глобалізаційних процесів. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Вип. 40. Ч. II. К., 2003. С. 31-34.
5. Гнатовський М. Заборона катування в міжнародному праві: взаємодія міжнародного права прав людини, міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального права. *Український часопис міжнародного права*, 2005. № 1. С. 21-26.
6. Губар О. Систематизація принципів концепції прав людини. *Антропологія права: філософський та юридичний виміри: ст. учасн. Третього всеукр. «круглого столу» (м. Львів, 23-24 листоп. 2007 р.)*. Л., 2008. С. 110-123.

7. Гудима Д. Права людини: антрополого-методологічні підходи до їх дослідження / Д. Гудима // Вісник Академії правових наук України. Х., 2009. № 1. С. 40-47.
8. Гусейнов Л. Г. Методы осуществления международного контроля в области защиты прав человека // *Theory and practice of Contemporary International Law. Essays in Honour of Professor Levan Alexidze on the 80 th Birthday Anniversary*. Tbilisi, 2007.
9. Гусейнов Л. Г. Статья 63(1) Межамериканской конвенции о правах человека. Международная ответственность государств за нарушения прав человека. К., 2000. С. 169-172.
10. Данильян О. Г. Теоретико-методологічні проблеми захисту прав людини в сучасному суспільстві. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Х., 2013. № 3. С. 84-91.
11. Денисов В., Євінгов В. Міжнародна система захисту прав людини – новий етап розвитку // *Права людини в Україні: Щорічник 1994*. – К., 1996. – С. 16-21.
12. Ісакович С. В. Механізм діяльності ООН щодо захисту прав людини. *Укр. часопис прав людини*. К., 1994. № 1. С. 23-28.
13. Калмикова О. С. Хартія Європейського Союзу про основоположні права людини. *Пошук концептуальних засад розвитку сучасної науки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 3 листопада 2012 р.)*. К.: Центр наукових публікацій. 2012. С. 76-77.
14. Карпачева Н. І. Права людини у світлі контрольних механізмів ООН: перший практичний досвід незалежної України. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України. К., 2006. С. 172-183.
15. Лукашук И. И. О современной концепции прав человека. *Российский юрид. журнал*. – 2000. – № 2. – С. 46-53.
16. Мережко О. Культурний релятивізм і природа фундаментальних прав людини // *Український часопис прав людини*. – 1996. – №1. – С. 55–59.
17. Муравйова; Нац. акад. наук України, Київ. ун-т права. – Київ : Ліра-К, 2013. 188 с.

18. Мицик В. В. Права національних меншин у міжнародному праві. К., 2004. 287 с.
19. Никифорова М. А. Права человека в истории человечества и в современном мире. *Сов. государство и право*. 1989. № 6. С. 124-132.
20. Пазюк А.В. Міжнародно-правовий захист права людини на приватність персоніфікованої інформації. – Рукопис. дисерт. на здобуття наукового ступеня к. ю. н. за спец. 12.00.00 – міжнародне право. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2004. 548 с.
21. Панкевич І.М. Проблеми обмеження прав людини у рішеннях Європейського суду з прав людини. *Вісник Львівського Університету. Серія юридична*. 2000. Випуск 35. С. 16-20.
22. Панцир С. Європейська соціальна хартія (переглянута): нові підходи до забезпечення соціальних прав громадян і перспективи для України. *Українсько-американське бюро захисту прав людини: український журнал про права людини*. К., 2005. № 3-4. С. 5-26.
23. Піляєв І. С. Європейська хартія регіональних мов або міноритарних мов та проблеми її застосування в Україні . Україна в політико-правовому просторі Ради Європи: Досвід і проблеми. К.: Вентурі, 1999. С. 158–170.
24. Права человека: Учебник для вузов / Под ред. Е.А.Лукашевой. М., 2004. 573 с.
25. Рабінович П. Рішення Європейського суду з прав людини: до характеристики концептуально-методичних засад їх обґрунтування . *Практика Європейського суду з прав людини: Рішення. Коментарі*. К., 1999. № 1. С. 357-366.
26. Рабінович П. Європейська конвенція з прав людини: філософсько-антропологічні та гносеологічні засади її застосування Страсбурзьким судом . *Право України*. 2010. № 10. С. 135-146.
27. Рабінович П. М. Права людини та їх юридичне забезпечення. – К., 1992. – 135 с.
28. Рагозин Н.П. Происхождение и развитие идеи прав человека. Права человека в современном мире. Донецк: ДШПЧ, 1995. 292 с.

- 29.Роговик О.Д. Історія розвитку африканської системи захисту прав людини 1979-2002 рр. *Право і суспільство*. №3. Ч. 3. Львів, 2015. С. 44-50.
- 30.Руднєва О. Коментування та імплементація: Конвенції з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок. *Юридичний вісник України*, 2003. № 6. – С. 4.
- 31.Сидоренко Н.С. Механізм контролю за виконанням положень Європейської соціальної хартії. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Міжнародні відносини. К.,2002. Випуск 21-24. С. 80-86.
- 32.Сіваш О. М. АФРИКАНСЬКА ХАРТІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ І ПРАВ НАРОДІВ ТА ЇЇ КОНТРОЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ. Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». URL: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/7986/1/Sivash_245-248.pdf.
- 33.Товт М. Міжнародно-правовий захист національних меншин (тенденції сучасного розвитку). Ужгород, 2002. 160 с.
- 34.Чиж І.С. Україна в Раді Європи. Київ: Парламентське видавництво, 2001. 384 с.
- 35.Alston P., Crawford J. *The Future of the UN Human Rights Treaty Monitoring*. – Cambridge: University Press, 2000.
- 36.Asbjorn E., Krause C., Rosas A. *Economic, Social and cultural rights. Textbook*. – Dordrecht, 1998.
- 37.Brownlie I. *The Protection of Individuals and Groups // Principles of Public International Law*. – 6th ed. – Oxford: University Press, 2003. – P. 497-578.
- 38.Brownlie I. *The Rights of Peoples in Modern International Law // The Rights of Peoples*. / Ed. by J. Crawford. – Oxford: Clarendon Press, 1988.
- 39.Cassese A. *Human Rights in a Changing World*. – London, 1990.
- 40.Cassese A. *Protection of Human Rights // International Law*. – Oxford: University Press, 2001. – P. 349-376.

41. Bair Johann. *The International Covenant on Civil and Political Rights and its (first) optional protocol: a short commentary based on views, general comments, and concluding observations by the Human Rights Committee.* – Frankfurt am Main; New York: P. Lang, 2005.
42. Dominic McGoldrick. *The Human Rights Committee: its role in the development of the International Covenant on Civil and Political Rights.* – Oxford: Clarendon; New York: Oxford University Press, 1991. Craven, Matthew C. R.
43. Lawson E. *Encyclopedia of Human Rights.* Taylor & Francis Publishers, 1996.
44. Macdonald. R *The European System for the Protection of Human Rights.* – Dordrecht, Martinus Nijhoff Publ, 1993.
45. Malcolm N. Shaw. *The American Convention on Human Rights. International Law. Sixth printing.* – Cambridge, 2007. – P. 354-362.
46. Matthew C. R. Craven. *The International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights: a perspective on its development.* Oxford: Clarendon Press Published, 1998.
47. Mashood A. Baderin. *International Human Rights and Islamic Law.* – Oxford, 2003
48. Nowak M. *Introduction to the International Human Rights Regime.* – Leiden/Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003.
49. O’Byrne Daren J. *Human rights: an introduction.* London: Pearson Education, 2003.
50. Pasqualucci Jo M. *The practice and procedure of the Inter-American Court of Human Right.* Cambridge University Press, 2003.
51. Rehman J. *The Inter-American System for the Protection of Human Rights // International Human Rights Law. A Practical Approach.* Harlow, 2003. P. 203-234.
52. Rehman J. *African Charter on Human and Peoples’ Rights // International Human Rights Law. A Practical Approach.* Harlow, 2003. P. 235-265.
53. Rehman J. *International Human Rights Law. A Practical Approach.* Harlow, 2003.
54. Mashood A. Baderin. *International Human Rights and Islamic Law.* Oxford: University Press, 2005.

55. Shaw Malcolm N.. The International Protection of Human Rights // International Law. – Cambridge University Press, 1997. P. 196-295.

56. The International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights: a perspective on its development. Oxford: Clarendon Press Published, 1998.

57. 4-я Всемирная конференция ООН по положению женщин. 1995 г. (4-7 сентября 1995 г., Пекин). ООН, 1995. С. 132.

7.3. Інтернет-ресурси

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/c/stru3/spi> - офіційний сайт Верховної Ради України. Міжнародні документи
<http://www.un.org/> - офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй
<http://hub.coe.int/ru/> - офіційний сайт Ради Європи
<http://www.osce.org/> - офіційний сайт Організації з безпеки і співробітництва в Європі
<http://europa.eu/> - офіційний сайт Європейського Союзу

<http://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm> - Канцелярія Спеціального радника по гендерним вопросам и улучшению положения женщин (ОСАГИ)

7.4. СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри права Європейського Союзу. URL:

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=623:kafedra-prava-yevropeiskoho-soiuzu&Itemid=151

7.5. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Відкритий доступ до он-лайн ресурсів Oxford University Press, до Інформаційно-правових систем ЛІГА:ЗАКОН (Система ГРАНД та Система аналізу судових рішень VERDICTUM).

Доступ можливий у залі правової інформації Навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська 84-А, 3 поверх).